

Pracovná zdravotná služba

Pracovnú zdravotnú službu je povinný zabezpečiť každý zamestnávateľ pre všetkých zamestnancov

Poslanci Národnej rady SR schválili 1. apríla 2008 zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z.z. a o zmene a doplnení zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zmeny v zákone č. 124/2006 Z.z. a v zákone č. 355/2007 Z.z. sa týkajú najmä pracovnej zdravotnej služby, ich účinnosť je od 1. mája 2008.

Pracovná zdravotná služba je odborná poradenská služba pre zamestnávateľa v oblasti ochrany zdravia pri práci, ktorá vykonáva zdravotný dohľad.

Činnosť pracovnej zdravotnej služby sa realizuje tímovou spolupracou odborných zdravotníckych pracovníkov. **Vedúcim tímu pracovnej zdravotnej služby je lekár so špecializáciou v niektorom z odborov pracovného lekárstva** (pracovné lekárstvo, preventívne pracovné lekárstvo a toxikológia, klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia, služby zdravia pri práci, hygiena práce a pracovné lekárstvo).

Tím pracovnej zdravotnej služby vykonáva najmä

- dohľad nad pracovným prostredím, pracovnými podmienkami a spôsobom vykonávania práce z hľadiska vplyvu na zdravie zamestnancov
- a
- dohľad nad zdravím zamestnancov, ktorý zahŕňa posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu vrátane výkonu lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci.

Povinnosť zamestnávateľa zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu pre všetkých zamestnancov zostala v novele zákona č. 124/2006 Z.z. bez zmeny, t.j. týka sa všetkých zamestnancov.

Na zníženie nákladov pre zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú menej ako 19 zamestnancov, ktorí nevykonávajú rizikové práce (práce v kategórii 1 a 2) bol zákon č. 124/2006 Z.z. doplnený o nové ustanovenie. Úlohy pracovnej zdravotnej služby týkajúce sa dohľadu nad pracovným prostredím môže vykonávať samostatne len lekár (so špecializáciou pracovné lekárstvo, preventívne pracovné lekárstvo a toxikológia, služby zdravia pri práci alebo verejné zdravotníctvo) alebo samostatne len asistent (s VŠ vzdelaním v odbore verejné zdravotníctvo alebo s vyšším odborným vzdelaním v odbore diplomovaný asistent hygieny a epidemiológie) so

špecializáciou zdravie pri práci, s ktorým má zamestnávateľ uzatvorený pracovnoprávny vzťah alebo obdobný pracovný vzťah.

T. j. takýto zamestnávateľ nemusí mať zmluvu s tímom pracovnej zdravotnej služby, ale len s lekárom alebo s asistentom, ktorí majú určenú špecializáciu.

Do novely zákona č. 124/2006 Z.z. bolo doplnené aj ustanovenie týkajúce sa poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorých zamestnanci nevykonávajú rizikové práce (práce v kategórii 1 a 2). V tomto prípade môže úlohy pracovnej zdravotnej služby vykonávať poskytovateľ zdravotnej starostlivosti osobne alebo ním určení odborní zdravotnícki pracovníci.

Na rozdiel od zamestnávateľov, fyzická osoba - podnikateľ, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby (samostatne zárobkovo činná osoba - SZČO, resp. živnostník, ktorý nezamestnáva iné fyzické osoby) podľa zákona č. 124/2006 Z.z. nemusí mať zabezpečenú pracovnú zdravotnú službu.

Posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu upravuje v § 30 zákon č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu sa vykonáva na základe výsledkov lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a výsledkov hodnotenia rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia.

Novelou zákona č. 355/2007 Z.z. bol zmenený najmä § 30, ktorý upravuje povinnosti zamestnávateľov a fyzických osôb - podnikateľov, ktorí nezamestnávajú iné fyzické osoby (SZČO) pri ochrane zdravia pri práci.

Podľa novely zákona č. 355/2007 Z.z. je posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu povinný zabezpečiť zamestnávateľ len pre tých zamestnancov, ktorí vykonávajú prácu zaradenú do kategórie 3 alebo 4 (rizikové práce) alebo prácu, u ktorej sa vyžaduje zdravotná spôsobilosť podľa osobitných predpisov (napr. podľa Zákonníka práce - práca v noci, podľa všeobecne záväzných právnych predpisov - vodiči z povolania, železničiar, súkromná bezpečnostná služba atď.).

Rovnako aj fyzická osoba - podnikateľ, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby (SZČO), ak vykonáva rizikovú prácu alebo prácu, u ktorej sa vyžaduje zdravotná spôsobilosť podľa osobitných predpisov, sa musí podrobiť lekárskej preventívnej prehliadke vo vzťahu k práci.

Novelou zákona č. 355/2007 Z.z. bola znížená frekvencia lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci u zamestnancov a u fyzických osôb - podnikateľov, ktoré nezamestnávajú iné fyzické osoby (SZČO), ktorí vykonávajú prácu v kategórii 3, z 1 krát ročne na 1 krát za dva roky. V kategórii 4 zostala frekvencia bez zmeny a to 1 krát ročne.

Lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci vykonávajú lekári pracovnej zdravotnej služby s určenou špecializáciou zameranou na pracovné lekárstvo

((pracovné lekárstvo, klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia, služby zdravia pri práci). Títo "pracovní lekári" sú v najvyššej miere odborne erudovaní posúdiť zdravotnú spôsobilosť na prácu najmä u zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce, t. j. práce, pri ktorých je zvýšené nebezpečenstvo vzniku chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce.

Vzhľadom na to, že v Slovenskej republike nie je v súčasnosti dostatočný počet kvalifikovaných odborných zdravotníckych pracovníkov, špecialistov v odbore pracovné lekárstvo v tímoch pracovnej zdravotnej služby, bolo doplnené do novely zákona č. 355/2007 Z.z. prechodné obdobie do 31.12.2011, počas ktorého môžu lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci u osôb vykonávajúcich rizikové práce, vykonávať aj lekári so špecializáciou všeobecné lekárstvo, ale pod dohľadom lekára pracovnej zdravotnej služby s určenou špecializáciou zameranou na pracovné lekárstvo.

V zákone č. 355/2007 Z.z. boli zmenené ustanovenia týkajúce sa výkonu lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci u osôb, ktoré vykonávajú prácu v kategórii 1 a 2. Lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci (v kategórii 1 a 2) sa vykonávajú u fyzických osôb, ktoré sa uchádzajú o zamestnanie, zamestnancov a fyzických osôb - podnikateľov, ktoré nezamestnávajú iné fyzické osoby (SZČO), u ktorých zdravotnú spôsobilosť na prácu vyžaduje osobitný predpis. Lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci u týchto osôb môžu vykonávať okrem lekárov pracovnej zdravotnej služby aj lekári so špecializáciou všeobecné lekárstvo alebo všeobecná starostlivosť o deti a dorast, ktorí nie sú v tíme pracovnej zdravotnej služby.

Náklady, ktoré vznikli pri posudzovaní zdravotnej spôsobilosti na prácu, vrátane tých, ktoré vznikli pred uzatvorením pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu a po skončení pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu u zamestnancov, ktorí vykonávali rizikovú prácu s možnými neskorými následkami na zdravie (napr. práca s karcinogénnymi a mutagénnymi faktormi), uhrádza zamestnávateľ alebo fyzická osoba - podnikateľ, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby (SZČO).

Zmeny týkajúce sa pracovnej zdravotnej služby v zákone č.124/2006 Z. z. a zmeny týkajúce sa posudzovania zdravotnej spôsobilosti na prácu v zákone č. 355/2007 Z. z. podrobnejšie upraví **nová vyhláška MZ SR o podrobnostiach o rozsahu a náplni výkonu pracovnej zdravotnej služby, o zložení tímu odborníkov, ktorí ju vykonávajú, a o požiadavkách na ich odbornú spôsobilosť**, ktorá sa v súčasnosti pripravuje. Jej účinnosť sa predpokladá 1.júna 2008.

Pripravila: MUDr. Ľudmila Ondrejková, MPH
Úrad verejného zdravotníctva SR